

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

VIIES OSAKOND

BERGMANN *versus* EESTI

Kaebus nr 38241/04

KOHTUOTSUS

STRASBOURG

29. mai 2008

Kohtuotsus muutub lõplikuks konventsiooni artikli 44 lõikes 2 määratud tingimustel. Kohtuotsust võib keeleliselt toimetada.

Kohtuasjas Bergmann versus Eesti

Euroopa Inimõiguste Kohus (viies osakond), olles kokku tulnud kojana, kuhu kuuluvad:

Peer Lorenzen, esimees,
Rait Maruste,
Volodymyr Butkevych,
Mark Villiger,
Isabelle Berro-Lefèvre,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Zdravka Kalaydjieva, kohtunikud,

ja Claudia Westerdiek, *osakonna sekretär*,
pidanud nõu kinnisel istungil 6. mail 2008,
on teinud nimetatud kuupäeval järgmise otsuse.

MENETLUSE KÄIK

1. Kohtuasi põhineb kaebusel (nr 38241/04) Eesti Vabariigi vastu, mille esitas kohtule Eesti kodanik Andres Bergmann (kaebaja) 8. oktoobril 2004 inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (konventsioon) artikli 34 alusel.

2. Kaebajat esindas Tallinnas praktiseeriv advokaat J. Leppik. Eesti Valitsust (valitsus) esindas M. Hion, Välisministeeriumi juriidilise osakonna inimõiguste büroo direktor.

3. Kaebaja väitis, et ta peeti kinni ja võeti vahi alla konventsiooni artikli 5 nõudeid rikkudes.

4. 11. mail 2007 otsustas kohus teavitada kaebusest valitsust. Konventsiooni artikli 29 lõike 3 alusel otsustas kohus vaadata kaebuse sisuliselt läbi samal ajal selle vastuvõetavuse küsimuse otsustamisega.

ASJAOLUD**I. KOHTUASJA ASJAOLUD**

5. Kaebaja on sündinud 1959. aastal ja elab Tõrvas.

6. Kaebajale esitati süüdistus majandusalastes süütegudes, mis olid pandud toime ajavahemikus 1995-2001 ja millega tekitati kahju rohkem kui 190 miljoni Eesti krooni (ligikaudu 12 miljoni euro) ulatuses.

7. 13. detsembril 2001 andis Tartu Maakohus (maakohus) loa kaebaja vahi all pidamiseks kuni 3. märtsini 2002.

8. 25. jaanuaril 2002 nõustus maakohus vabastama kaebaja 1 000 000 Eesti krooni (64 000 euro) suuruse kaitsjoni vastu. Kohtuotsuse kohaselt keelati kaebajal oma alalisest või ajutisest elukohast lahkuda ilma uurija, prokuröri või kohtu loata (kriminaalmenetluse koodeksi paragrahv 71¹ lõige 5). 5. veebruaril 2002 jättis Tartu Ringkonnakohus rahuldamata prokuröri protesti kaebaja vabastamise peale.

9. Maakohus alustas kaebaja vastu esitatud süüdistuste läbivaatamist septembris 2002.

10. 15. oktoobril 2003 taotles prokurör maakohtult kaitsjoni tühistamist ja kaebaja vahi alla võtmist. Ilmneb, et kaebaja, kes oli saanud peavigastuse, ei ilmunud kohtuistungile ja tema kaitsja esitas kohtule selle kohta arstitõendi. Arstitõendi kohaselt oli kaebaja peahaav paranenud. Kuigi kaebajat vaevas peapõrutusejärgne valu peas ja kaelas, oli arsti sõnul keeruline hinnata, kas kaebaja oleks võimeline kohtuistungil osalema. Maakohus jättis prokuröri taotluse kaebaja vahi alla võtmiseks rahuldamata.

11. 29. märtsil 2004 ei ilmunud kaebaja selleks kuupäevaks määratud kohtuistungile. Tema kaitsja esitas kohtule arstitõendi, mille kohaselt oli kaebaja käinud samal hommikul kell 8.30 arsti vastuvõtul. Kaebaja oli esitanud arstile teise arstitõendi, mis oli väljastatud 24. märtsil 2004 Saksamaal ja mille kohaselt oli tal diagnoositud peapõrutus ja peahaav, mis vajas õmblemist. Arst oli käskinud kaebajal vältida pingutusi ning viibida kaks nädalat kodus. Samuti oli arst kinnitanud, et kaebaja ei ole võimeline osalema 29. märtsil 2004 toimuval kohtuistungil.

12. Prokurör esitas kohtule koopia faksist, mille kohaselt kaebaja oli lahkunud Eestist 24. märtsil 2004 ja saabunud tagasi 27. märtsil 2004. Prokurör oli seisukohal, et lahkudes riigist ilma loata, rikkus kaebaja kaitsjoni tingimusi ja seetõttu tuli ta vahi alla võtta.

13. Kaitsja vaidles vahi alla võtmisele vastu. Kaitsja möönis, et kaebaja oli viibinud Saksamaal – kus elasid tema vanemad – kolm päeva. Kuid kuna tema suhtes ei kohaldata koduaresti, ei olnud ta kaitsjoni tingimusi rikkunud.

14. 30. märtsi 2004 määrusega rahuldab maakohus prokuröri taotluse ja andis loa kaebaja vahi alla võtmiseks. Kohus märkis, et lisaks ülalpool viidatud perioodile oli kaebaja lahkunud riigist vahemikus 25–28. oktoobrini 2002 ja 17. jaanuaril 2004. Kohus otsustas, et kaitsjon ei olnud piisav meede tema kohtuistungitel kohaoleku tagamiseks ja seepärast tuli ta kohe vahi alla võtta.

15. 31. märtsil 2004 võeti kaebaja tema kodus kinni ja võeti vahi alla.

16. 2. aprillil 2004 esitasid nii kaebaja kui tema kaitsja maakohtu määrusele erikaebuse. Nad väitsid, et kaebaja ei järginud kriminaalmenetluse koodeksi paragrahvi 71¹ lõiget 5 ja jättis kohtuistungitele ilmumata tervisliku seisundi tõttu ning tegemist ei olnud kaitsjonitingimuste rikkumisega. Lisaks ei olnud maakohus esitanud kaebajalt vabaduse võtmise aluseid – nagu kuriteo vältimine, kohtualuse

istungile ilmumise tagamine või tema kohtust kõrvalehoidumise ärahoidmine.

17. 6. aprilli 2004 määrusega määras Tartu Ringkonnakohtu kohtunik kohtuistungil 16. aprilliks 2004. Kohtuotsuse kohaselt tuli asja arutamises teavitada prokuröri, kaebajat ja tema kaitsjat, samas märgiti, et kohtusse ilmumata jätmine ei takista kohtuasja arutamist. Samal kuupäeval saatis ringkonnakohus kohtukutsed kaebajale ja tema kaitsjale.

18. Tartu Ringkonnakohtu istung toimus 16. aprillil 2004. Istungi protokollil kohaselt teavitati kaebajat ja tema kaitsjat kohtuistungil ajast ja kohast märkega, et nende osavõtt istungist ei ole kohustuslik. Kohtuistungil viibisid prokurör ja kaitsja. Kohtunik küsis nende arvamust kohtuasja arutamise võimalikkuse kohta, nii prokurör kui ka kaitsja olid kohtuasja arutamisega nõus.

19. Kaebaja väidab oma kaebuses, et vanglaametnikud olid keeldunud teda ringkonnakohtusse viimast ning ringkonnakohtu kohtunik oli tema kaitsjale öelnud, et kohtu praktika kohaselt on tavaline arutada sellelaadseid kohtuasju ilma süüdistatava juuresolekuta. Kohtuistungil protokollis sellekohaseid märkusi ei sisaldu.

20. 16. aprilli 2004 määrusega jättis ringkonnakohus erikaebused rahuldamata. Kohus leidis, et kaebaja oli rikkunud kautsjoni tingimusi. Lisaks oli kohtule esitatud tõendid, mille kohaselt oli kaebaja 30. märtsi 2004 keskpäeval viibinud Tallinnas pubis, samas kui tema arst oli soovitanud tal kodus viibida ja pingeid vältida. Kohus märkis, et kautsjon on tõkend, mida kasutatakse tõkendi vahi all pidamine asendamiseks. Seega, nii kaua kuni kohaldatai kautsjoni, esinesid ka kaebajalt vabaduse võtmise alused ja kohtul ei olnud selliste aluste uuesti tuvastamise kohustust. Kohus ütles, et kautsjoni tagastamise küsimus lahendatakse kaebaja süüküsimuse otsustamisel. See otsus oli lõplik.

21. 5. mail 2004 otsustas Riigikohus jätta menetluse võtmata kohtuvigade parandamise avalduse maakohtu 30. märtsi 2004 määruse ja ringkonnakohtu 16. aprilli 2004 määruse peale.

22. 26. aprillil 2004 taotles kaebaja maakohtu istungil taas enda vabastamist kautsjoni vastu. Ta leidis, et kui ta oleks olnud kohal ja tal oleks olnud võimalus esitada oma argumendid istungitel, kus tema kautsjoni tühistamine otsustati, siis ei oleks kohtud rahuldanud prokuröri taotlust tema vahi alla võtmiseks.

23. 27. aprilli 2004 määrusega jättis maakohus rahuldamata kaebaja taotluse tema vabastamiseks. Kohus viitas suures osas maakohtu 30. märtsi 2004 määruses toodud põhjendustele.

24. 27. detsembri 2004 otsusega mõistis maakohus kaebaja lihtmenetluse korras süüdi, lähtudes kaebaja ja prokuröri kokkuleppest. Teda karistati kolme aasta ja kuue kuu pikkuse vangistusega ning karistusaja hulka arvestati eelvangistuses viibitud aeg. Kautsjon kuulus tagastamisele pärast kohtuotsuse jõustumist.

II. ASJAKOHASED RIIGISISESED ÕIGUSNORMID

Kriminaalmenetluse koodeksi asjakohased sätted nägid ette:

§ 66

“(1) Kui on küllaldane alus arvata, et vabaduses viibiv süüdistatav või kohtualune hoiab uurimisest või kohtust kõrvale, takistab tõe tuvastamist kriminaalasjas või jätkab kuritegude toimepanemist, samuti kohtuotsuse täitmise tagamiseks võidakse tema suhtes kohaldada ühte järgmistest tõkenditest:

1) allkiri elukohast mittelahkumise kohta;

[...]

3) vahi alla võtmine;

4) kautsjon;

[...]”

§ 68

“(1) Tõkendi valikul tuleb arvestada toimepandud kuriteo ohtlikkust ja kahtlustatava, süüdistatava või kohtualuse isiksust, kahtlustatava, süüdistatava või kohtualuse poolt uurimisest või kohtust kõrvalehoidumise või tõe tuvastamise takistamise võimalikkust, samuti kahtlustatava, süüdistatava või kohtualuse tervislikku seisundit, vanust, perekonnaseisu ja teisi asjaolusid, millel võib tõkendi kohaldamisel olla tähtsust.

[...]”

§ 71¹

“(1) Maa- või linnakohtunik võib kahtlustatava, süüdistatava või kohtualuse taotlusel asendada tõkendi vahi alla võtmine tõkendiga kautsjon. [...]

[...]

(5) Kautsjoni vastu vabadusse jäetud kahtlustatav, süüdistatav või kohtualune on kohustatud mitte lahkuma oma alatisest või ajutisest elukohast uurija, prokuröri või kohtu loata.

(5¹) Tõkendit kautsjon võib uurija või prokuröri ettepanekul muuta või tühistada ainult maa- või linnakohtunik.

(6) Kui kahtlustatav, süüdistatav või kohtualune hoidub mõjuva põhjuseta kohtueelsest uurimisest või kohtust kõrvale või paneb tahtlikult toime uue kuriteo, kantakse kautsjon pärast tsiviilhagi rahuldamiseks ja kohtukulude hüvitamiseks vajaliku summa mahaarvamist kohtuotsusega või kriminaalmenetluse lõpetamise määrusega riigituludesse.

(7) Kautsjon tagastatakse, kui kahtlustatav, süüdistatav või kohtualune ei riku kutse peale ilmumise kohustust [...].”

§ 73

“(1) Vahi alla võtmist tõkendina võib kahtlustatava, süüdistatava või kohtualuse suhtes kohaldada kriminaalmenetlusest kõrvalehoidmise või uue kuriteo toimepanemise vältimiseks, samuti kohtuotsuse täitmise tagamiseks.

[...]”

§ 209

“Kohtualuse mitteilmumisel kohtuistungile peab kohus kriminaalasja arutamise edasi lükkama... Kohus trahvib mitteilmunud kohtualust... ning otsustab sundtoomise kohaldamise või kohtualuse suhtes muu tõkendi kohaldamise.”

§ 222

“Kohtul on õigus kriminaalasja kohtuliku arutamise ajal oma määrusega valida, muuta või tühistada kohtualuse suhtes varem valitud tõkendit.”

26. Kehtinud apellatsiooni ja kassatsiooni kriminaalkohtumenetluse seadustiku § 74 sätestas, et erikaebus või -protest saadetakse määruse teinud kohtu poolt ringkonnakohtule kaebuse esitamisele järgneval päeval. Ringkonnakohus pidi hiljemalt erikaebuse või -protesti saabumisele järgneval päeval otsustama selle kohtuistungil arutamisele määramise; erikaebus või -protest tuli ringkonnakohtus läbi vaadata 10 päeva jooksul asja arutamisele määramise päevast alates. Menetlusosalisi, kelle huvisid esitatud erikaebus või -protest puudutab, pidi kohtuistungil toimumisest

teavitama, kuid menetlusosaliste ilmumata jätmine ei takistanud asja arutamist.

ÕIGUSKÜSIMUSED

I. KONVENTSIOONI ARTIKLI 5 LÕIKE 3 VÄIDETAV RIKKUMINE

27. Kaebaja väitis, et tema vahi alla võtmisega rikuti konventsiooni artikli 5 lõiget 3. Artikkel 5, asjakohases osas, sätestab:

“1. Igaühel on õigus isikuvabadusele ja turvalisusele. Kellelki ei või võtta tema vabadust, välja arvatud seaduses kindlaksmääratud korras järgmistel juhtudel:

[...]

b) seaduslik vahistamine või kinnipidamine kohtu seadusliku korralduse täitmatajätmise eest või seaduses ettenähtud kohustuse täitmise tagamiseks;

c) seaduslik vahistamine või kinnipidamine, et tuua ta pädeva õigusvõimu ette põhjendatult kahtlustatuna õiguserikkumises või kui põhjendatult peetakse vajalikuks takistada õiguserikkumise toimepanekut või põgenemist pärast seda;

[...]

3. Iga käesoleva artikli lõike 1 punkti c kohaselt vahistatu või kinnipeetu toimetatakse viivitamata kohtuniku või mõne muu seadusjärgse õigusvõimuga ametiisiku ette ning tal on õigus asja kohtulikule arutamisele mõistliku aja jooksul või vabastamisele kuni asja arutamiseni. Vabastamist võidakse seostada tagatistega ilmuda asja arutamisele.

[...]”

28. Valitsus vaidles sellele väitele vastu.

A. Vastuvõetavus

29. Kohus märgib, et esimene kaebus ei ole ilmselgelt põhjendamatu konventsiooni artikli 35 lõike 3 tähenduses. Kohus märgib lisaks, et see ei ole vastuvõetamatu ka muudel põhjustel. Seetõttu tuleb kaebus tunnistada vastuvõetavaks.

B. Põhjendus

1. Poolte kohtule esitatud väited

30. Kaebaja kaebas selle peale, et ta ta võeti vahi alla, kuigi ta ei ole ühelegi istungile mõjuva põhjuseta ilmumata jätnud. Seega tõlgendasid kohtud kautsjoni olemust vastuolus konventsiooni artikli 5 lõikega 3. Lisaks leidis kaebaja, et talt võeti vabadus ilma, et maakohus või ringkonnakohus oleks ta ära kuulanud.

31. Valitsus märkis, et kaebaja võeti vahi alla 13. detsembril 2001 ja vabastati seejärel kautsjoni vastu. 2004. aastal ei võetud ta uuesti vahi alla mitte kuriteo toimepanemise kahtluse tõttu, vaid sellepärast, et ta oli rikkunud talle pandud kohustust oma elukohast mitte lahkuda. Seetõttu kohaldus kaebaja kinnipidamisele pärast kautsjoni asendamist konventsiooni artikli 5 lõike 1 punkt b, mitte artikli 5 lõige 3.

32. Alternatiivina, oletades, et artikli 5 lõige 3 oli kohaldatav, möönis valitsus, et ajaperiood kaebaja vahi alla võtmisest 31. märtsil 2004 kuni tema ilmumiseni maakohtu istungile 26. aprillil 2004, kus tema vahi all pidamist arutati, oli tõepoolest olnud pikk. Siiski osutas valitsus, et kaebaja ja tema kaitsja ei olnud teinud midagi tagamaks kaebaja ilmumine ringkonnakohtu istungile 16. aprillil 2004, hoolimata sellest, et neid oli teavitatud kohtuistungil toimumisest ja tõsiasi, et kaebaja ilmumata jätmine ei takista kohut asja arutamast.

33. Valitsus osutas, et artikli 5 lõige 3 võimaldas sõnasegelt seostada vahi all peetava isiku vabastamise asja arutamisele ilmumise tagatisega. Õigus vabastamisele kautsjoni vastu ei ole absoluutne ning artikli 5 lõige 3 ei täpsusta, kuidas ja missugustel tingimustel sellist tagatist peaks kohaldama või sellise tagatise kasutamise lõpetama. Seega tuli asjakohaste küsimuste otsustamisel võtta aluseks riigisisene õigus. Selles kohtuasjas vabastati kaebaja kautsjoni vastu 2002. aastal, kuid kuna ta rikkus kautsjoni tingimusi, võeti ta kooskõlas riigisisese õigusega uuesti vahi alla.

2. Kohtu hinnang

a) Artikli 5 lõike 3 kohaldatavus

34. Artikli 5 lõige 1 sisaldab ammendavat loetelu vabaduse võtmise lubatavate aluste kohta. Võttes arvesse asjaolu, et artikli 5 lõike 1 punkti c kohaldatavus toob kaasa artikli 5 lõikes 3 sätestatud kaitse kohaldatavuse, mis annab olulise lisatagatise vahistatud isikule, peab EIÕK esmalt asjakohaseks analüüsida, kas nimetatud punkt on selles kohtuasjas kohaldatav (vt *Harkmann vs Estonia*, nr 2192/03, § 32, 11. juuli 2006).

35. Kohus märgib, et käesolevas kohtuasjas võeti kaebaja vahi alla 13. detsembril 2001 kahtlustatuna majanduskuritegude toimepanemises.

Poolteist kuud hiljem vabastati ta kaitsjoni vastu. Riigisiseses õiguses sätestatud kaitsjoni tingimuste kohaselt keelati tal lahkuda oma alalisest elukohast ilma uurija, prokuröri või kohtu loata ning tal oli kohustus kutse peale kohtusse ilmuda.

36. Kohus märgib samuti, et kaebaja kutsuti maakohtusse tema kriminaalasja arutamisele 29. märtsil 2004. Kaebaja istungile ei ilmunud, selle asemel esitas tema kaitsja kohtule arstitõendi. Seejärel andis kohus 30. märtsil 2004 korralduse võtta kaebaja vahi alla kaitsjonitingimuste rikkumise tõttu, kuna ta oli kolmel korral lahkunud riigist ilma selleks luba küsimata.

37. Asjaolusid arvestades leiab kohus, et kaebaja suhtes võeti meetmed – tema esialgne vahistamine 13. detsembril 2001, vabastamine 25. jaanuaril 2002 ja uuesti vahi alla võtmine 31. märtsil 2004 – selleks, et tagada tema tõhus osalus tema enda kriminaalasja arutamisel, ja kohus märgib, et ülaltoodud piirangute kehtestamise õiguslik alus tulenes kriminaalmenetluse koodeksist.

38. Kohus järeldeb, et kaebaja vahi alla võtmine jäi konventsiooni artikli 5 lõike 1 punkti c kohaldamisalasse. Olles tuvastanud punkti c kohaldatavuse, on kohaldatav ka artikli 5 lõige 3 ja kohus teeb järgmisena kindlaks, kas artikli 5 lõikes 3 sätestatud rangemaid tagatise on järgitud (vt *Harkmann*, op. cit, § 35).

b) Kas järgiti artikli 5 lõikes 3 ette nähtud tagatise

39. Kohus kordab, et konventsiooni artikli 5 lõige 3 annab isikutele, kes on vahistatud või kinnipeetud kahtlustatuna kriminaalkuriteos, tagatise mis tahes omavolilise või ebaõiglase vabaduse äravõtmise vastu (vt *Aquilina vs Malta* [GC], nr 25642/94, § 47, ECHR 1999-III).

40. Artikli 5 lõike 3 eesmärk on tagada viivitamatu ja süsteemne kohtulik kontroll artikli 5 lõike 1 punkti c alusel tehtud vahistamise või haldusaresti üle (vt *De Jong, Baljet ja Van den Brink vs the Netherlands*, otsus 22. mai 1984, seeria A nr 77, lk 24, § 51; *Aquilina*, ülalpool, §-d 48 ja 49 ning *McKay vs the United Kingdom* [GC], nr 543/03, § 34, ECHR 2006-...)

41. Kohus märgib, et artikli 5 lõige 3 sisaldab nii menetluslikku kui ka materiaalsoiguslikku nõuet. Menetluslik nõue tähendab, et ametiisikul on kohustus isiklikult tema ette toodud isik ära kuulata. Materiaalsoiguslik nõue kohustab ametiisikut hindama vahi all pidamist õigustavaid ja seda mitte toetavaid asjaolusid ning tuginedes õiguslikele alustele otsustama, kas isiku vahi all pidamine on õigustatud, vastasel juhul andma korralduse isik vahi alt vabastada (vt *McKay*, ülalpool, §-d 35-38 ja edasised viited).

42. Kohus märgib, et samamoodi nagu Harkmanni kohtuasjas andis ka selles asjas korralduse kaebaja vahi alla võtta kohus. Seega asub kohus selgitama, kas kohtulik kaasatus kaebaja vahi alla võtmisel oli piisav, et artikli 5 lõikes 3 sätestatud nõuded oleksid täidetud.

43. Selles kontekstis viitab kohus valitsuse väitele, et kohus võttis kaebaja esmakordselt vahi alla juba 13. detsembril 2001 ning et ta vabastati seejärel kautsjoni vastu, kuid samal ajal ei ole konventsioonis sätestatud, kuidas ja millistel tingimustel võiks kautsjoni tühistada ning kaebaja uuesti vahi alla võtta. Kohus viitab samuti kaebaja väitele, et tema ilmumata jätmine maakohtusse asja arutamisele oli seotud tema terviseprobleemidega, mitte sellega, et kaebaja oli kolmel korral riigist lahkunud, mis oli olnud kautsjon tühistamise põhjaluseks.

44. Kohus leiab, et kohtu otsust kaebaja vahi alla võtmise vajalikkuse kohta, mis tehti rohkem kui kaks aastat enne kaebaja vahistamist 31. märtsil 2004, ei saa pidada kohtuasja arutamise ajal piisavaks. Kaebaja vahi all pidamist õigustavad või seda mitte toetavad asjaolud võisid selle aja jooksul muutuda ja vahi alla võtmist õigustavad asjaolud vajasisid uut läbivaatamist, et artikli 5 lõike 3 menetluslikud ja materiaaloiguslikud nõuded oleksid täidetud (vt punkt 41 ülal). Käesolevas asjas aga ei kuulatud kaebajat isiklikult üle võimalike vastuväidete osas 30. märtsi 2004 vahi alla võtmise määrusele ja kaebaja vahi alla võtmisele pärast tema vahistamist 31. märtsil 2004.

45. Kohus nõustub valitsusega, et artikli 5 lõige 3 ei määra lõike viimases lauses toodud kohtulikule arutamisele ilmumise tagatiste kohaldamise tingimusi ega selliste tagatiste kasutamise lõpetamise tingimusi. Sellest tulenevalt ei anna kohus hinnangut, kas kautsjoni tühistamise põhjused olid käesolevas kohtuasjas piisavad või mitte. Kuid artikli 5 lõige 3 nõuab, et isik toimetatakse pärast tema vahistamist või kinnipidamist viivitamatult kohtuniku või muu seadusjärgse õigusvõimuga ametiisiku ette. See säte ei näe ette võimalikke erandeid nimetatud nõude kohaldamisele, isegi mitte sel alusel, et kohus on varem sekkunud. Teistsugune järeldus läheks vastuollu sätte mõttega (vt *Harkmann*, ülal, § 38).

46. Kohus märgib lisaks, et kaebajat ei toimetatud pärast tema vahistamist ja erikaebuse esitamist ka ringkonnakohtusse. Esimene võimalus kohtule isiklikult oma vabastamise kohta väiteid esitada oli kaebajal alles 26. aprillil 2004, seega 26 päeva pärast tema vahistamist. Kohus leiab, et selline ajavahemik on vastuolus artikli 5 lõikes 3 sätestatud „viivitamatuse“ nõudega (vt *Brogan and Others vs the United Kingdom*, otsus 29. november 1988, Series A nr 145-B, lk 33-34, § 62).

47. Seega on rikutud konventsiooni artikli 5 lõiget 3.

II. KONVENTSIOONI ARTIKLI 5 LÕIKE 4 VÄIDETAV RIKKUMINE

48. Kaebaja kaebas, et ringkonnakohtu menetlusega on rikutud tema konventsiooniga tagatud õigusi. Kohus leiab, et kaebajalt vabaduse võtmise menetluse küsimus kuulub läbivaatamisele artikli 5 lõike 4 alusel, mille kohaselt:

“Igaühel, kellelt on võetud vabadus vahistamise või kinnipidamise teel, on õigus taotleda menetlust, millega kohus otsustaks kiires korras tema kinnipidamise seaduslikkuse ning korraldaks tema vabastamise, kui kinnipidamine osutub ebaseaduslikuks.”

49. Valitsus vaidles sellele väitele vastu.

A. Vastuvõetavus

50. Kohus märgib, et teine kaebus on seotud kaebaja esimese kaebusega selle kohta, et teda ei toimetatud viivitamatult kohtuniku ette, ja seepärast tuleb kaebus tunnistada vastuvõetavaks.

B. Põhjendus

51. Pidades silmas, et käesolevas kohtuasjas on leitud konventsiooni artikli 5 lõike 3 rikkumine, leiab kohus, et kaebaja ringkonnakohtu ette toimetamata jätmisega jätkati sisuliselt ülalpool käsitletud olukorda: nimelt, et teda ei toimetatud viivitamatult pärast vahistamist kohtuniku ette. Sellest tulenevalt ei pea kohus vajalikuks arutada kaebaja artikli 5 lõike 4 alusel esitatud kaebust.

III. KONVENTSIOONI ARTIKLI 41 KOHALDAMINE

52. Konventsiooni artiklis 41 sätestatakse:

“Kui kohus leiab, et konventsiooni või selle juurde kuuluvaid protokolle on rikutud ja Kõrge Lepinguosalise siseriiklik õigus lubab ainult osalist hüvitust, võib kohus vajadusel määrata kahjustatud poolele õiglase hüvituse.”

A. Kahjutasu

53. Kaebaja taotles kohtult õiglast hüvitust, mis oleks vastavuses rikkumise tõsidusega. Konkreetset summat kaebaja ei nõudnud.

54. Valitsus nõustus, et juhul kui kohus tuvastab rikkumise, peaks kohus määrama kaebajale õiglase hüvituse.

55. Kohus leiab, et kaebajale põhjustati konventsiooni rikkumisega muret ja kannatusi, mille hüvitamiseks ei piisa kohtu järeldustest. Lähtudes õigluse põhimõttest mõistab EIÕK kaebaja kasuks välja 3000 eurot mittevaralise kahju eest.

B. Kohtukulud

56. Kaebaja ei esitanud nõuet EIÕK menetluses kantud kohtukulude väljamõistmiseks.

C. Viivis

57. Kohtu arvates tuleb sobivaks viivisemääraks arvestada Euroopa Keskpanga laenuintressi piirmäär, suurendatuna kolme protsendi võrra.

SELLEST LÄHTUVALT KOHUS ÜHEHÄÄLSELT:

- 1) tunnistab kaebuse vastuvõetavaks;
- 2) leiab, et konventsiooni artikli 5 lõiget 3 on rikutud;
- 3) leiab, et kaebaja konventsiooni artikli 5 lõike 4 alusel esitatud kaebust ei ole vaja arutada;
- 4) leiab, et:
 - a) kostjariik peab kolme kuu jooksul pärast konventsiooni artikli 44 lõike 2 kohast kohtuotsuse jõustumist maksma kaebajale 3000 (kolm tuhat) eurot mittevaralise kahju eest, mis arvutatakse ümber Eesti kroonidesse maksmispäeval kehtiva vahetuskursi alusel, lisaks sellelt summalt võtta võidavad maksud;
 - b) eespool nimetatud kolmekuulise tähtaja lõpu ja tasumise vahelise aja eest tuleb eespool nimetatud summalt maksta lihtviivist määra järgi, mis vastab viivise arvestamise ajal kehtivale Euroopa Keskpanga laenuintressi piirmäärale, suurendatuna kolme protsendi võrra.

Koostatud inglise keeles ja tehtud teatavaks kirjalikult 29. mail 2008 EIÕK reglemendi 77. reegli lõigete 2 ja 3 kohaselt.

Claudia Westerdiek
sekretär

Peer Lorenzen
esimees